

Stanko Jambrek

EVANĐEOSKI POKRET

POVIJESNI PREGLED EVANĐEOSKOG POKRETA U HRVATSKOJ

Članak je objavljen u: *Evandeoski pokret: Zbornik radova sa znanstvenog skupa
Protestantsko-evandeoskog vijeća povodom 150. obljetnice Evandeoske alijanse*, PEV: Zagreb, 1997.

Evandeoski pokret je jedan od naiznačajnijih kršćanskih pokreta dvadesetoga stoljeća, koji nadilazi denominacionalne granice. Pokret naglašava svakodnevno usklađivanje kršćana s temeljnim načelima vjere i misijsko djelovanje kršćana prožeto suosjećanjem i hitnošću.

Riječ *evanđelje* dolazi nam od grčke riječi *euangelion*, dobra vijest. Evanđelje je dobra vijest da je Krist umro za naše grijeha, bijaše pokopan, a onda uskrišen treći dan prema Pismima: tako je priredio otkupljenje za grješno čovječanstvo. Evanđelje je dobra vijest o spasenju i kraljevstvu Božjem u Isusu Kristu. Stoga je apostol Pavao napisao: "Ne stidim se, uistinu, evanđelja: ono je snaga Božja na spasenje svakomu tko vjeruje ..." (Rim 1,16). Odgovor na tu radosnu vijest o spasenju je obraćenje osobe k Bogu i vjera u Boga. Da bi ljudi mogli dati odgovor na Evanđelje potrebno ga je naviještati i propovijedati, uvijek iznova svakoj generaciji. Stoga se Evandeoski pokret može definirati kao pokret naviještanja riječi Božje, pokret propovijedanja radosne vijesti o spasenju u Isusu Kristu. Pokret se može kroz povijest raspoznavati i pratiti kao povijest propovijedanja Božje riječi.

Evandeoska tradicija propovijedanja Evanđelja postojala je tijekom povijesti, a i danas je nazočna u većini kršćanskih denominacija. Ne možemo je vezati ni uz jednu crkvu, ni denominaciju. Naprotiv, evandeoska tradicija je primjetna uvijek tamo gdje je i Duh Božji nazočan, tamo gdje je Riječ Božja živa i djelatna u srcima ljudi. Živo propovijedanje Evanđelja, kako je u Novom zavjetu zapisano, posebice je zabilježeno u protestantskoj povijesti i povijesti crkava reformacijske baštine.

Reformacija je poznata kao snažan pokret propovijedanja riječi Božje u XVI. i XVII. stoljeću. Protestantske crkve u Njemačkoj, posebice Luteranska, poznate su kao *evanđeličke* (*evangelische*) crkve, jer su svoje propovijedanje temeljile na evanđelju (grčki *euangelion*). Stoga je i danas u većini europskih zemalja riječ *evanđelik* sinonim za riječ *protestant*. Riječ *evanđelici* (njem. *evangelisch*) rabila se u Njemačkoj u vrijeme Reformacije kako bi se razlikovali protestanti od rimokatolika. Ovom riječi bila je naglašena središnja uloga Isusa Krista, milosti, vjere i Svetoga pisma, u vjerovanju i djelovanju kršćanina.

Suvremeni evandeoski pokret (njem. *evanđelikale*, engl. *evangelical movement*), iako ukorijenjen u reformaciji, zahvaća ljude kako iz protestantskih crkava, tako i iz slobodnih crkava reformacijske baštine, pa i rimokatoličke crkve. Vjernici Evandeoskog pokreta poznati su u Hrvatskoj kao *evandeoski kršćani*.

Evanđelizacijski žar reformacije tijekom stoljeća pomalo se gasio, no u XVIII. i XIX. stoljeću evangelizatori John i Charles Wesley, D. L. Moody, Charles Finney i drugi, probudili su glad za Božjom riječi u protestantskim crkvama. Bilo je to vrijeme velikih duhovnih probuđenja ukorijenjenih u puritanizmu koji je naglašavao autoritet Biblije, božansku suverenost, ljudsku odgovornost i potrebu za osobnom čistoćom i disciplinom. Iz ondašnjih probuđenja možemo izvući nekoliko sastavnica koje čine temelj evandeoskog pokreta XVIII. i XIX. stoljeća. To su: iskustvo obraćenja Bogu,

potreba za življenjem svetoga života, očiglednost novodoživljene ili obnovljene osobne vjere, koja se djelatno iskazuje u evangelizaciji i služenju potrebitima.

Evandeoski pokret u XIX. stoljeću donio je probuđenja u Velikoj Britaniji, Njemačkoj, Nizozemskoj i Francuskoj, a nadalje u Americi. Među američkim baptistima, metodistima, prezbiterijancima i drugim protestantskim denominacijama, događala su se mnoga obraćenja s naglaskom na svetom življenju. Svi su zajedno služili na dobrobit jedni drugih kako bi učinili protestantizam u naciji zaista evandeoskim. Evanđelje je uzdrimalo dotadašnje vrijednosti poganskih religija Amerike i pomoglo formirati novoj američkoj naciji viziju o samima sebi kao odabranim Božjim ljudima. Političke su vođe javno ispovijedale svoje evandeosko opredjeljenje, a državu su nastojali urediti kao pravednu državu.

Nedugo zatim probuđenje je, zahvaljujući mnogim američkim i europskim misionarima, zahvatilo Afriku, Aziju i Latinsku Ameriku.

Evandeoska alijansa

Godine 1846. održana je u Londonu prva velika svjetska interdenominacionalna i međunarodna konferencija. Preko 900 evandeoskih crkvenih vođa iz petnaest denominacija diljem svijeta bilo je nazočno toj konferenciji. Mnogi delegati su putovali i po nekoliko mjeseci da bi stigli na konferenciju. Delegati su se prvotno složili o osnovama vjerovanja, zatim su se dogovorili o tomu kako će se odnositi jedni prema drugima, posebice kada razlike u stavovima budu velike. Zaključili su da će kršćanska ljubav pokriti nesuglasice, te se obvezali da će ljubiti jedni druge. Unatoč žarkoj želji da se formira jaka svjetska evandeoska alijansa, do toga na londonskoj konferenciji nije došlo, jer se britanski i američki delegati nisu mogli složiti glede pitanja robovlasništva. Britanci su smatrali da nijedan robovlasnik ne može postati član alijanse, dok su Amerikanci smatrali da je to moguće. Konferencija je završila kompromisom. Organizirana je Evandeoska alijansa kao splet labavo povezanih samostalnih nacionalnih evandeoskih alijansi, koje nisu jedna drugoj odgovorne za svoje djelovanje. Iste godine nastale su nacionalne evandeoske alijanse u Velikoj Britaniji, Njemačkoj, SAD i drugdje. Većina se nacionalnih evandeoskih alijansi u zajedničkom djelovanju usredotočila na četiri područja: promidžbu jedinstva evandeoskih kršćana, ohrabrenje i poticaj u molitvi, misiju i evangelizaciju, te na borbu za slobodu ispovijesti vjere.

Početak dvadesetoga stoljeća članstvo u evandeoskim alijansama počelo se pod utjecajem liberalizma osipati. Ne zadugo. Poslije Drugoga svjetskog rata oživjele su misijske aktivnosti u stranim zemljama, osnivaju se biblijski instituti i teološki fakulteti, jača rad među studentima na sveučilištima, tiskaju se mnoge knjige, a poruke Evanđelja na radijskim postajama dosežu višemilijunsko slušateljstvo. U Velikoj Britaniji, Njemačkoj i Americi evandeoske alijanse su vrlo ojačale. U Americi je osnovano nekoliko vrlo značajnih organizacija koje su promicale obnovljene evandeoske vrjednote. Kao platforma za okupljanje svih evandeoskih kršćana osnovano je *National Association of Evangelicals* (1942.), za obrazovanje teologa i pastora osnovan je *Fuller Theological Seminary* (1947.), a za promidžbu evandeoskih vrjednota osnovan je časopis *Christianity Today* (1956.). Vođe obnovljenog evandeoskog pokreta odbacili su odvajanje, antiintelektualizam, legalizam i moralizam, karakteristike koje su pratile fundamentalizam. Nastojali su evangelizacijom duhovno obnoviti crkve i graditi ekumenske mostove, a pridavali su i značajnu ulogu socijalnom Evanđelju.

U Europi je 1951. godine osnovana *Europska evandeoska alijansa* (EEA - European Evangelical Alliance) sa zadatkom da poveže u djelatno zajedništvo nacionalne

evanđeoske alijanse. Danas su u zajedništvu Europske evanđeoske alijanse nacionalne alijanse iz gotovo svih europskih zemalja, a uredi EEA nalaze se u Beču i Briselu.

Godine 1951., na poticaj American National Association of Evangelicals, utemeljena je organizacija *World Evangelical Fellowship*, koja danas okuplja nacionalne evanđeoske alijanse iz 120 zemalja svijeta s više od 350 milijuna vjernika.

Za promidžbu Evanđelja, i na njemu zasnovanoga evanđeoskog ekumenizma, najviše su se zalagali u *Billy Grahamovoj udruzi za evangelizaciju* (Billy Graham Evangelistic Association). Zajedno s časopisom *Christianity Today* sazvali su Svjetski kongres o evangelizaciji (Berlin, 1966.) i Internacionalni kongres za svjetsku evangelizaciju (Lausanne, 1974.). Na ovim su kongresima položeni temelji za evanđeoski ekumenizam te su učvršćeni odnosi među različitim kršćanskim crkvama glede suradnje u evangelizaciji, humanitarnom djelovanju i teološkom razvoju. Pod jednim su se "kišobranom" našle različite skupine kršćana: tradicionalni kršćani i novonastale netradicionalne zajednice, fundamentalisti i karizmatici, baptisti i pentekostalci, kršćani iz hijerarhijski uređenih crkava i kršćani iz slobodnih crkava, kršćani iz velikih crkava i kršćani iz malih kućnih zajednica. Veza im je bila duhovna, a ne izvanjska crkveno-politička. Isus Krist i Njegovo Evanđelje bilo je središte njihova življenja i naviještanja. Razumijevanje stvarnosti Crkve među evanđeoskim kršćanima duhovne je naravi prvenstveno, jer je svaka kršćanska zajednica iznašla svoje strukturalno uređenje u ovisnosti od povijesnih datosti tj, društvene i kulturne zbilje u kojoj je crkva nastala, ili se pak reformirala. Struktura crkve i njeno uređenje je u funkciji naviještanja Evanđelja i djelatnom proslavljanju Boga u određenim društvenim okolnostima. Nepromijenjena u crkvi ostaje zauvijek Riječ Božja i Duh Božji koji ju u životima vjernika oživotvoruje. Ljudi i crkvene strukture mogu se i trebaju mijenjati, kako bi u svakom trenutku bili otvoreni za djelovanje Duha Božjega na slavu Boga Oca. Stoga u Evanđeoskom pokretu jednako sudjeluju hijerarhijski ustrojene crkve kao i slobodne mjesne crkve, ili pak kršćanske zajednice.

Lausannski kongres

Internationalni kongres za svjetsku evangelizaciju održan u srpnju 1974. godine u Lausanni u Švicarskoj bio je najveći skup evanđeoskih kršćana do tada. Na njemu je sudjelovalo 3.000 delegata iz 150 zemalja svijeta. Kongres je u mnogočemu bio prekretnica za evanđeoske kršćane. Značenje kongresa za evanđeoske kršćane višestruko se može uspoređivati sa značenjem Drugog vatikanskog koncila za Rimokatoličku crkvu. Na kraju kongresa usvojen je zavjet, dokument koji je danas poznat kao *Lausannski zavjet (Lausanne Covenant)*. Prvi je predložak dokumenta, pripremljen nekoliko mjeseci prije kongresa, bio načinjen na temelju bilježaka za predavanje glavnih govornika. Predložak dokumenta bio je revidiran tijekom kongresa od strane povjerenstva kojim je predsjedao dr. John Stott. Završni predložak podijeljen je svim sudionicima kongresa koji su bili zamoljeni da daju svoje primjedbe glede sadržaja teksta. Na kraju je, uvaživši primjedbe, posebna komisija pripremila završni dokument s 15 točaka, te uvodom i zaključkom.

Zavjet je široko rasprostranjeno ispovijedanje vjere, najreprezentnije evanđeosko ispovijedanje vjere suvremenoga doba. Lausannski zavjet nije evanđeoski credo, to je prvenstveno zavjet, osobno obećanje Bogu i ljudima da ćemo molitvom i djelovanjem pomoći u evangelizaciji svijeta.

Na Lausannskom kongresu zbilja se velika promjena u evanđeoskom pokretu: prijašnji trijumfalistički stav evanđeoskih kršćana zamijenjen je pokajničkim stavom, posebice glede socijalne odgovornosti i djelovanja evanđeoskih kršćana. Kongres je naglasio važnost i hitnost propovijedanja Evanđelja cijelom svijetu.

Lausanski zavjet služi kao odličan suvremen prikaz vjerovanja i predanja evanđeoskih kršćana u svijetu, pa i u Hrvatskoj.

Evanđeoski pokret u Hrvatskoj

Počeci evanđeoskog pokreta u Hrvatskoj sežu do dana kada su hrvatski protestanski propovjednici, luteranskog i kalvinističkog usmjerenja, u XVI. stoljeću naviještali Evanđelje diljem hrvatskih zemalja te na tim područjima osnovali crkve, njih oko dvije stotine. Evanđeoski pokret u Hrvatskoj danas, oslanjajući se na protestantsku baštinu, rezultat je djelovanja Duha Svetoga po mnogim domaćim i stranim navjestiteljima Riječi Božje u protestantskim crkvama i denominacijama, kršćanskim zajednicama pa i u Rimokatoličkoj crkvi. Evanđeoski pokret u Hrvatskoj, kao i svugdje po svijetu, nije omeđen denominacijski, već mu pripadaju svi ljubitelji i navjestitelji Riječi Božje, ma u kojoj crkvi bili. Tako je u Zagrebu nekoliko godina prije Domovinskog rata djelovala molitvena skupina evanđeoskih kršćana, u kojoj su se okupljali voditelji i duhovni djelatnici većine zagrebačkih protestantskih crkava i jedna skupina iz Rimokatoličke crkve predvođena dr. Jerkom Fučakom. Pošto je Riječ Božja i ljubav prema Bogu i braći zauzimala središnje mjesto na skupovima, međukršćanske razlike nisu dolazile do izražaja.

Tijekom ovoga stoljeća baptisti i pentekostalci neumorno su propovijedali Evanđelje i osnivali crkve diljem Hrvatske. Sredinom stoljeća pridružile su im se i samostalne crkve, koje su često nastale, po biblijskom primjeru, kao male kućne crkve. U Hrvatskoj su, kao i svugdje po svijetu, male kućne zajednice unijele u Crkvenu stvarnost toplinu kršćanskoga zajedništva, ljubav prema Riječi Božjoj, djelatno služenje jednih drugima i svijetu, te neumorno naviještanje Evanđelja izgubljenima. U tom nastojanju da se Evanđelje propovijeda svakoj osobi, rodio se suvremeni evanđeoski pokret u Hrvatskoj. Pokret je posebice ojačao u šezdesetim godinama, u kojima se zbio nekoliko značajnih događaja.

Drugi Vatikanski koncil (1962.-1965.) donio je mnoge promjene u Rimokatoličku crkvu. Primjerice: obnovljenu liturgiju, otvorenost prema drugim kršćanima i poticaj na prevođenje, tiskanje, čitanje i proučavanje Biblije. Godine 1968. pripravljena je i tiskana zagrebačka Biblija. U narednim godinama Kršćanska sadašnjost je tiskala mnoge knjige evanđeoskog sadržaja, kojima su se i evanđeoski kršćani u svom duhovnom uzrastu služili. Ekumenska otvorenost i kršćanska dobrohotnost Rimokatoličke crkve pomogle su da evangelizacijsku poruku Billy Grahama, najvećeg evangelizatora dvadesetog stoljeća, može čuti više tisuća ljudi.

Billy Graham je duhovnim pomazanjem, propovjedničkim žarom i jednostavnošću, biblijskom utemeljenošću i ekumenskom otvorenošću utirao put za svesrdnu suradnju evanđeoskih kršćana širom svijeta, pa i u Hrvatskoj. Njegovim dolaskom u Zagreb 7. srpnja 1967. godine, gdje je naviještao Evanđelje Isusa Krista u Evangeličkoj crkvi i na igralištu Nadbiskupskog dječjeg sjemeništa pred više tisuća slušatelja, ostvoreni su preduvjeti za zajedništvo kršćana različitih denominacija u evangelizaciji svijeta. Evo samo nekih odjeljaka iz izvješća s toga povijesnog skupa.

“Taj sastanak je bio od povijesnog značaja. Posljednji u ovoj kratkoj seriji Billy-jevih govora bio je presedan u kršćanskim krugovima cijelog svijeta. Tu je, naime, prikazan u stvarnosti pravi ekumenski duh, o kojem se nije mnogo pisalo niti govorilo, ali koji se ostvario u praksi. Pred očima svih crkvenih dostojanstvenika, starješina, svećenika, pastora i cijelog kršćanskog mnoštva, bila je jedna slika: spasiti izgubljenog čovjeka. I ta vizija je zaokupila umove svih nazočnih. Vizija

umirućeg svijeta, koji odlazi u vječnost bez Krista, iako nikad nisu ni čuli za Kristovo spasavajuće Evanđelje.” (Glas evanđelja, 7-8, 1967. str. 114).

Na ovom skupu bili su zajedno pripadnici Rimokatoličke, Pravoslavne, Evangeličke, Baptističke i Pentekostne crkve te Kristove crkve slobodne braće. Glas Koncila, ugledni rimokatolički tjednik, u broju 15 od 23. svibnja 1967. godine izvijestio je svoje čitatelje podužim napisom o tomu događaju. Iz toga članka izdvajamo:

“Billy ne propovijeda ni za baptističku ni za katoličku, ni za bilo koju kršćansku crkvu. On poziva ljude da se obrate Kristu, da se pokaju i da se povežu s Crkvom. Dalje od toga on ne ide.

Taj je stav koliko zanimljiv toliko i neobičan. Razumljivo je da smo s radoznalošću punom simpatije očekivali dolazak Billy Grahama u Zagreb. Osobito posljednjih tjedana kada nam se pružila prilika da organizatorima njegova dolaska pružimo bratsku pomoć.”

Valja napomenuti da su ovaj skup organizirali dr. Josip Horak, tadašnji predsjednik Saveza baptista i dr. Branko Lovrec, urednik Glasa evanđelja. Naravno, pomogli su im mnogi suradnici iz Baptističke crkve, a i drugih protestantskih denominacija.

Godine 1970. Billy Graham je naviještao Evanđelje u Dortmundu u Njemačkoj, a televizijski prijenos toga skupa pratilo je mnoštvo ljudi u velikim dvorana trideset i pet gradova u jedanaest europskih zemalja. Prijenos Grahamove evangelizacije održavao se u Zagrebu u prepunoj rimokatoličkoj Crkvi blaženog Marka Križevčanina, na radost njezina župnika Franje Juraka. Kasnijih godina zagrebački baptisti, u suradnji s drugim protestantskim crkvama, organizirali su još nekoliko prijenosa Billy Grahamovih evangelizacija, a Grahamova knjiga “Mir s Bogom” doživjela je nekoliko hrvatskih izdanja u pozamašnoj nakladi.

Baptistička izdavačka kuća Duhovna stvarnost, pod vodstvom dr. Branka Lovreca, tijekom niza godina tiskala je mnoge kršćanske knjige koje su formirale evanđeoske stavove i upućivale mnoge kršćane, pa i nekršćane, na bliže zajedništvo s Bogom. Izvori, izdavačka kuća Evanđeoske crkve tiskala je niz knjiga i teoloških priručnika za duhovni rast i obrazovanje. Urednici časopisa Izvori od samih su početaka njegova izlaženja promicali evanđeosko jedinstvo i zajedništvo, objavljujući članke duhovnoga sadržaja od autora iz različitih denominacija. Jednako su tako interdenominacionalno koncipirani i Radost, časopis za žene te Latica, časopis za djecu.

Godine 1972. osnovan je u Zagrebu, pod vodstvom dr. Petera Kuzmiča, Biblijsko-teološki institut, koji je svojom biblijskom utemeljenošću i jasnom evanđeoskom koncepcijom izrastao u vodeće protestantsko-evanđeosko učilište u Hrvatskoj. Od 1984. godine na Biblijsko-teološkom institutu u Osijeku, koji 1988. godine prerasta u Evanđeoski teološki fakultet, predaju profesori i studiraju studenti iz različitih denominacija. Na fakultetu se njeguje duhovno jedinstvo i evanđeosko zajedništvo. Fakultet ima redovan diplomski i poslijediplomski studij, te dopisni studij. Pri Evanđeoskom teološkom fakultetu djeluju Institut za crkvenu povijest, Institut za život, pravdu i mir, te Institut za kršćansku pedagogiju, koji je osnovan kako bi se na njemu obučavali predavači za vjeronauk i etiku u osnovnim i srednjim školama. Na Institutu za kršćansku pedagogiju studira 69 studenata iz protestantsko evanđeoskih crkava.

Na području misije značajnu ulogu za evanđeoski pokret imali su misijski kongresi za europsku mladež, organizirani u Utrechtu u Nizozemskoj. Brojni mladi iz različitih denominacija zajednički su autobusima putovali do Utrechta, gdje su mnogi od njih na poticaj Duha Božjega odlučili služiti Bogu i naviještati Evanđelje. Neki od njih su

danas pastori i duhovni djelatnici u svojim crkvama. Vrijedno je ovdje spomenuti i misijski kongres održan u Karlovcu godine 1987., koji je mnogim vjernicima ostao u sjećanju zbog duhovnoga blagoslova i zajedništva s mladima iz drugih denominacija.

Svoj su doprinos evanđeoskom pokretu u Hrvatskoj dale i brojne interdenominacionalne udruge: Zajedništvo evanđeoskih studenata, Društvo prijatelja Biblije, Izazov mladeži (Teen Challenge) i druge. Redoviti mjesečni višegodišnji molitveni susreti pastora i duhovnih djelatnika u Zagrebu, Rijeci i Osijeku, potvrđuju da je moguće jedinstvo u različitosti među evanđeoskim kršćanima.

Tijekom Domovinskog rata evanđeoski kršćani su nesebično služili potrebitima kako duhovno tako i humanitarno. Humanitarne organizacije, među kojima su se najviše istaknule Agape, Duhovna stvarnost i Moj bližnji, hranile su i brinule se za potrebe više tisuća ljudi. U tome služenju, s obzirom na nevelik broj evanđeoskih kršćana - tek nekoliko tisuća vjernika, iskazali su veliku ljubav i skrb koja je dio evanđeoskog poslanja. Prema podacima nekih evanđeoskih humanitarnih organizacija svaki je evanđeoski vjernik tijekom pet ratnih godina u prosjeku svakodnevno hranio 7-10 ljudi.

Udruženje evanđeoskih vjerskih službenika

Već je početkom osamdesetih godina tinjala vizija o organizaciji Evanđeoske alijanse po primjeru sličnih alijansi u svijetu, ali je ipak svoje ispunjenje doživjela u devedesetim godinama ovoga stoljeća. Na poticaj dr. Petera Kuzmiča s Biblijsko-teološkog instituta (danas Evanđeoski teološki fakultet) osnovano je 20. lipnja 1987. godine Udruženje evanđeoskih vjerskih službenika. Članovi Udruženja, njih 60, bili su pastori, propovjednici i duhovni djelatnici iz Evanđeoske crkve, Baptističke crkve, Crkve Božje, Kristove crkve i Kristove crkve "Betanija". Zadaci Udruženja evanđeoskih vjerskih službenika bili su mnogostruki. Najbolje ih je sažeo dr. Peter Kuzmič u pozdravnom govoru tijekom primanja kod predsjednika Hrvatske 1989. godine.

"Iz perspektive Evanđelja smatramo da nam je potrebno kršćanstvo koje je manje nacionalno, a više osobno; manje tradicionalno, a više doživljeno; manje sektaško, a više ekumensko; manje otuđeno i otuđujuće, a više spasiteljsko i oslobađajuće - jednom riječju manje religiozno, a više evanđeosko. U ovim burnim vremenima sveopće krize i rastućeg nepovjerenja svjesni smo nužnosti dijaloga i suradnje svih ljudi dobre volje. Zajednička nam je odgovornost za čovjeka i za boljitak zajedničke nam domovine. Svjesni smo da nam u svim ovim nalaženjima izlaska iz krize i time povezanim promjenama, ponajprije trebaju novi ljudi. Svi su ljudi grešni, uče nas Božja Riječ i univerzalno ljudsko iskustvo, pa je time protkana i sva ljudska povijest, i politička i crkvena. Nema dobrih i zlih naroda, pa ne možemo dopustiti da se etničko stavi iznad etičkog. Danas, kada opet dolazi do opasnih prekopavanja po prošlosti, prebrojavanja grijehova, više drugog, a manje svojih, sakralizacije nekih elemenata prošlosti, mi kao evanđeoski kršćani pozivamo sve društvene i crkvene skupine naše domovine na razumnost i dijalog". (Delegatski vjesnik, br. 455, 26.1.1989.).

Za kršćane u Udruženju evanđeoskih vjerskih službenika bilo je važno da njihovo kršćanstvo bude na Kristovoj žrtvi utemeljeno i osobno doživljeno, ekumensko, spasiteljsko i oslobađajuće.

Protestantsko evanđeosko vijeće

Tijekom rata u Hrvatskoj, evanđeoski kršćani su se neočekivano našli u novoj situaciji koja je nametala nužnost svekolike suradnje. Organiziranje evangelizacija, rješavanje pastoralnih problema, koordinacija humanitarnog djelovanja, pitanje vjeronauka u školama, obrazovanje duhovnih djelatnika, osnivanje novih crkava, odnos prema prozelitizmu, borba za slobodu vjeroispovijedanja, samo su neka od pitanja o kojima su evanđeoski kršćani morali razgovarati. Stoga je 14. travnja 1992. godine na proširenoj sjednici Udruženja evanđeoskih vjerskih službenika odlučeno da će se osnovati *Protestantsko evanđeosko vijeće* koje će okupljati evanđeoske kršćane, denominacije, samostalne lokalne zajednice, crkvene ustanove i organizacije, radi ostvarenja zajedničkih ciljeva. Tako je na skupštini održanoj 15. svibnja 1992. godine u Zagrebu rođeno, *Protestantsko evanđeosko vijeće*. U početku su članovima vijeća bili vođe i duhovni djelatnici iz raznih denominacija te istaknuti kršćanski djelatnici. No 1995. i 1996. godine članicama PEV-a postale su i protestantsko evanđeoske denominacije sa svojim lokalnim crkvama (župama) i ustanovama, te samostalne kršćanske zajednice i paracrkvene organizacije. Danas su u PEV-u djelatni: Savez baptističkih crkava u Hrvatskoj, Evanđeoska crkva u Hrvatskoj i BiH, Reformirana kršćanska Crkva u Hrvatskoj, Crkva Božja u Hrvatskoj, Kristove crkve te nekoliko lokalnih kršćanskih zajednica.

Protestantsko evanđeosko vijeće je evanđeosko partnerstvo crkava, organizacija i pojedinaca ujedinjenih radi ostvarenja zajedničkih ciljeva unutar zajedničkih osnova vjerovanja, a to su Apostolsko vjerovanje i Lausanski zavjet. PEV se zasniva na raspoznavanju praktične snage duhovnog jedinstva u različitosti. Ovo se jedinstvo može sažeti sa četiri karakteristike. Prvo, središnjica naviještanja evanđeoskih kršćana jest Isus Krist i Njegovo djelo za spasenje čovječanstva. Drugo, Biblija-Riječ Božja, nadahnuta Svetim Duhom, vrhovni je autoritet za kršćansko življenje i djelovanje. Treće, da bi osoba postala kršćaninom potrebno je osobno pokajanje, obraćenje i vjera. ^etvrto, svaki kršćanin je dužan vršiti zapovijedi Gospodinove, pa i zapovijed o naviještanju Evanđelja svakom stvorenju. Unutar ovih četiri temeljne bitnosti evanđeoski kršćani iskazuju velike različitosti, kako po pitanju djelovanja Duha Svetoga, osobne duhovnosti ili pristupa misiji, tako i glede crkvenoga ustroja.

Zaključak

Cilj ovog djela je bio dati temeljni povijesni pregled Evanđeoskog pokreta u Hrvatskoj. Zbog toga je moralo nezabilježeno ostati, u ovom djelu ali ne i u drugim povijesnim vrelima, mnogo pojedinačnih sadržaja i događaja koji su bitni za Evanđeoski pokret.

Današnji je Evanđeoski pokret, kao svjetski pokret propovijedanja Evanđelja, nošen Duhom Božjim, zahvatio i crkve u Hrvatskoj, ponajviše pentekostne, baptističke i neke samostalne, a onda i tradicionalne: Reformiranu, Evangeličku i Rimokatoličku crkvu.

Približavanjem trećega tisućljeća u većini je crkava zamjetljivija vizija evangelizacije svijeta. Svijest da svaka osoba može i mora imati osobno iskustvo obraćenja i zajedništva s Bogom, sve je prisutnija i u tradicionalnim crkvama. Stoga poticajni govor o evangelizaciji, ili pak o reevangelizaciji, u tradicionalnim crkvama jest tek prvi iskorak prema evangelizaciji. Stoga očekujem da će Evanđeoski pokret u Hrvatskoj vidno ojačati u budućnosti, uključivši u sebi i one crkve, koje do danas nisu bile djelatne u naviještanju Evanđelja Isusa Krista. Jer, napojeni jednim Duhom (1 Kor 12, 13) mnogi će udovi Tijela, približavajući se Bogu Ocu po Isusu Kristu, približiti se i jedan drugome.